

Jaarplan 2020 Kenniscentrum Phrenos

Kennis delen over herstel, behandeling en participatie bij ernstige psychische aandoeningen

Inhoud

Inleiding	3
1 Aanscherping van onze missie.....	4
2 Strategische verbindingen leggen	7
3 Thema's en activiteiten van Phrenos in 2020	9
Kennisonwikkeling: thema's die we nader uitwerken zijn:.....	9
Kennisonwikkeling: thema's die we onderzoeken zijn:	13
Kennistoepassing en verspreiding.....	16

Inleiding

In het jaarplan 2020 geven wij voor de laatste keer invulling aan het Meerjarenprogramma 2016 tot en met 2020 van Phrenos.¹ Dit meerjarenprogramma geeft weer hoe wij willen bijdragen aan de ambities uit het plan van aanpak *Over de brug*.² In 2019 is het vijf jaar geleden dat *Over de Brug* verscheen; een mooie periode om na te gaan wat halverwege de looptijd van het plan van aanpak gerealiseerd is en wat nog niet, waar kennis geïmplementeerd is en waar nog niet, welke ervaringen zijn opgedaan en welke ontwikkelingen actueel zijn. In dat kader is in september 2019 een notitie met een tussentijdse evaluatie³ van *Over de brug* geschreven. Dit resulteert in een vijftal speerpunten voor de jaren 2020-2025 (zie pp. 6). Deze speerpunten zijn in dit jaarplan 2020 in vele activiteiten herkenbaar aanwezig.

In 2018 heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een nieuw bestuurlijk akkoord gesloten over de toekomst van de ggz, ditmaal voor jaren 2019 t/m 2022. De hoofdlijnen van dat akkoord vertonen overeenkomsten met de doelstellingen en lopende activiteiten van Phrenos. Wij zien vooral mogelijkheden om ondersteuning te bieden bij de uitwerking bij de volgende thema's: 1. Verbetering en verbreding van de inzet van ervaringsdeskundigheid; 2. Destigmatisering en sociale inclusie; 3. Samenwerking tussen de ggz en het Sociaal domein; 4. Preventie van de negatieve gevolgen van de psychiatrische problematiek. In dit jaarplan 2020 zijn deze thema's in concrete activiteiten terug te vinden.

Een andere ontwikkeling die de activiteiten van Phrenos sterk zal beïnvloeden betreft de samenwerking met actoren van andere kennisinitiatieven. We willen onze actieradius vergroten door middel van samenwerking met kennispartners die vergelijkbare ambities hebben. Phrenos is aan de slag gegaan met deze samenwerkingsstrategie en dit heeft al tot concrete initiatieven geleid. We hopen daar in 2020 verdere stappen in te zetten.

Voor Phrenos zal 2020 ook een jaar worden van verkennen, beschouwen en opbouwen. Dit zal resulteren in een nieuw meerjarenbeleid 2021-2025. Voor de inhoud van dit meerjarenbeleid gaan we het komende jaar intensief in gesprek met de aan Phrenos deelnemende instellingen en andere samenwerkingspartners. Ook willen we in 2020 het nodige leren van de aanpak en de activiteitenprogramma's van buitenlandse kenniscentra met een vergelijkbare visie en missie, zoals het Center for Practice Innovation (CPI) in de staat New York (directeur: prof. Lisa Dixon).

¹ Publiekversie Meerjarenprogramma Kenniscentrum Phrenos 2016 - 2020

² Projectgroep Plan van Aanpak EPA. *Over de brug. Plan van Aanpak voor de behandeling, begeleiding en ondersteuning bij ernstige psychische aandoeningen*. Utrecht: Kenniscentrum Phrenos, 2014.

³ Chrisje Couwenbergh & Jaap van Weeghel. *Over de brug: naar een derde meer herstel in 2025. Tussenstand halverwege*. Phrenos, 16 september 2019.

1 Aanscherping van onze missie

We roepen de visie en missie die aan het vigerende Meerjarenprogramma ten grondslag lagen, nog maar eens in herinnering.

Onze visie

In onze visie streven we naar een samenleving waarin mensen met een ernstige psychische aandoening worden geaccepteerd, gelijkwaardig kunnen participeren en zorg krijgen die het herstel ondersteunt. Herstel gaat over het opbouwen van een betekenisvol leven, gedefinieerd door de persoon zelf, al of niet met doorlopende of terugkerende symptomen of problemen. De zorg en ondersteuning voor deze doelgroep is steeds in ontwikkeling, en daarmee ook de kennis die nodig is voor goede zorg en ondersteuning.

Onze missie

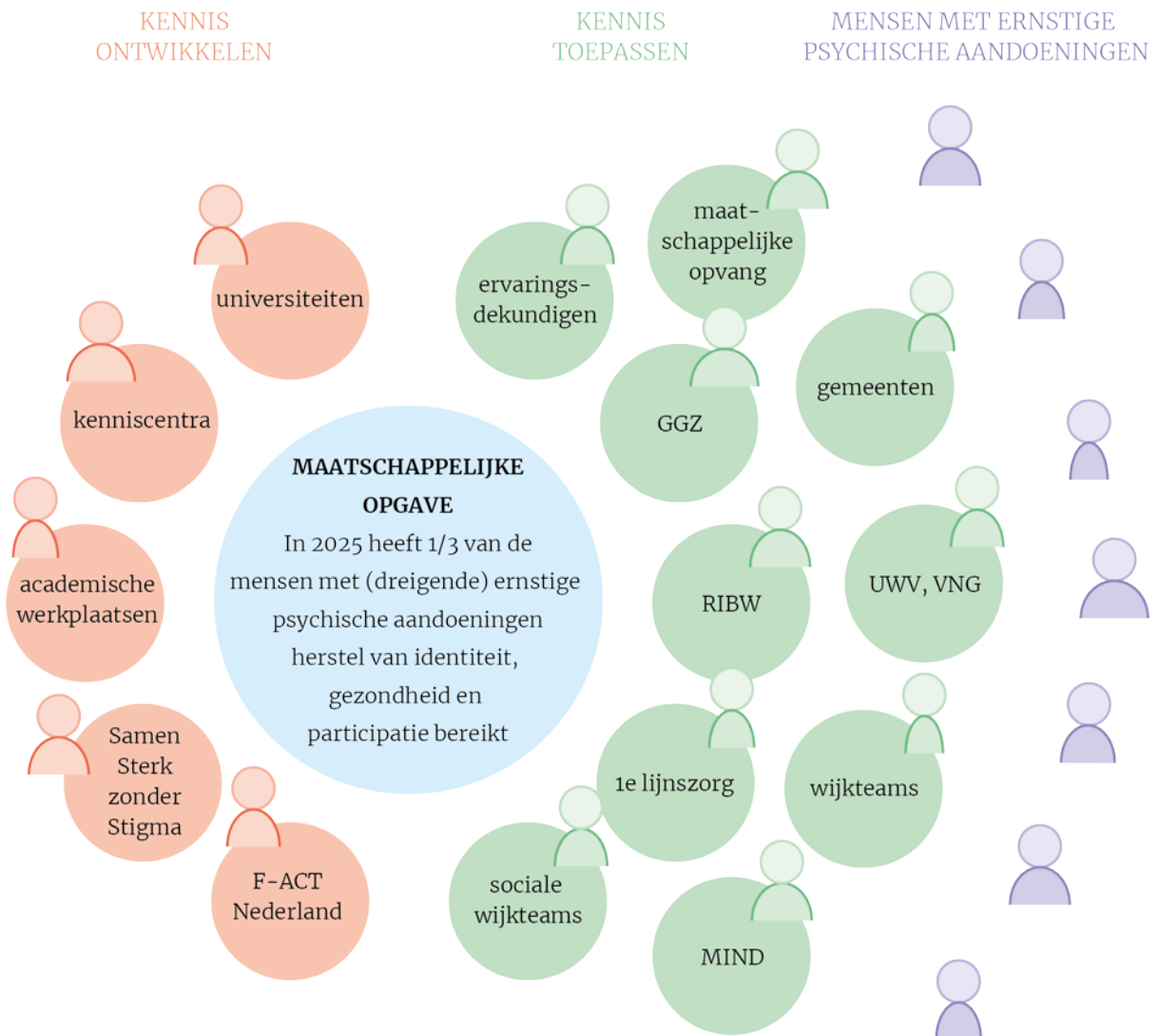
Kenniscentrum Phrenos beoogt – in nauwe samenwerking met partners in het werkveld – het persoonlijk herstel, het klinisch herstel en de maatschappelijke participatie van mensen met ernstige en langdurige psychische aandoeningen te bevorderen door:

- kennis te ontwikkelen, te bundelen, te verspreiden en te doen toepassen over behandeling, participatie, herstel(ondersteuning) en maatschappelijke acceptatie;
- vanuit deze kennis, het beleid ten aanzien van zorg voor mensen met ernstige psychische aandoeningen te beïnvloeden.

In de afgelopen tijd hebben we deze missie van Phrenos nader aangescherpt. De maatschappelijke opgave waaraan Phrenos zich heeft gecommitteerd is helder: hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen met een ernstige psychische aandoening de best mogelijke zorg krijgen en in een context leven (klinisch, maatschappelijk, sociaal) die optimaal bijdraagt aan hun herstel. Bovendien moet al het mogelijke worden gedaan om het chronische karakter van de aandoening te voorkomen. Ook is er een breed gedragen doelstelling geformuleerd: zorgen dat in 2025 een derde van de doelgroep herstel van identiteit, gezondheid en participatie heeft bereikt.

De vraag is nu wat de bijdrage van Phrenos moet zijn aan het behalen van deze maatschappelijke doelstelling. Rondom genoemde maatschappelijke opgave zijn immers allerlei partijen actief. Bijvoorbeeld partijen die zich primair richten op het toepassen van kennis. Dat zijn natuurlijk de ggz-instellingen, maar ook gemeenten en sociale wijkteams, UWV, eerstelijns- voorzieningen en welzijnsorganisaties. Andere partijen richten zich primair op het ontwikkelen, verzamelen en beschikbaar stellen van kennis. Dat zijn relevante academische centra en -werkplaatsen en kenniscentra. Sommige daarvan zijn vooral aan een stoornis gerelateerd, andere richten zich vooral op een bepaalde leeftijdsgroep, weer anderen op bepaalde vormen van behandeling en op preventie. Tussen al deze partijen vindt voortdurend wisselwerking plaats. Dit is in volgende figuur zichtbaar gemaakt.

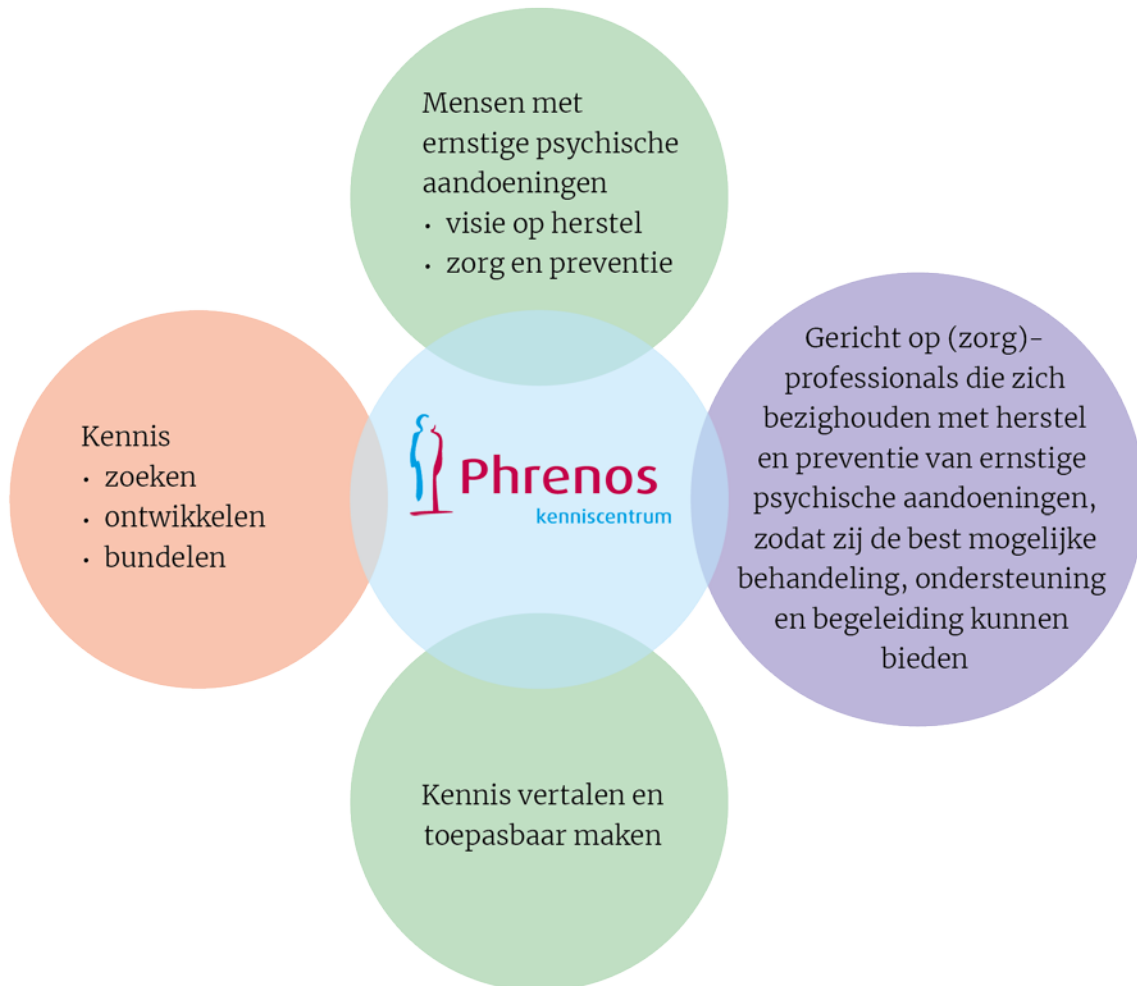
In welk veld opereert Kenniscentrum Phrenos?

In dit veld wil Phrenos de komende jaren als een proactief kenniscentrum opereren. Wat houdt dat concreet in?

- Wij helpen de zorg voor mensen met ernstige psychische aandoeningen verbeteren, en wel door kennis te helpen ontwikkelen en vooral toegankelijk te maken. Daarbij werken we vanuit een eigen visie op herstel en preventie van ernstige psychische aandoeningen.
- Wij richten ons voornamelijk op (zorg)professionals die zich bezighouden met herstel en preventie van ernstige psychische aandoeningen. Wij zoeken, ontwikkelen, analyseren en ordenen kennis. Wij vertalen die kennis en maken deze zo toegankelijk voor professionals in de zorg en in de maatschappij.
- En omgekeerd: de ervaringen die in de praktijk wordt opgedaan, en de kennis die daar wordt opgedaan, maken wij weer toegankelijk voor andere belanghebbenden.

- Om deze ambities waar te maken, willen wij verschillende vormen van samenwerking aangaan met andere kenniscentra. Iedere partij die zich bezighoudt met zorg voor mensen met ernstige psychische aandoeningen, onze visie op herstel en preventie ondersteunt, aanvullend is op Phrenos en waarvoor Phrenos van meerwaarde is, kan een samenwerkingspartner zijn. Hoe de samenwerking eruitziet, is per geval verschillend.

2 Strategische verbindingen leggen

In het licht van onze aangescherpte missie zullen we ook in 2020 extra actief zijn in het leggen van strategische verbindingen met partners die kennis toepassen en met partners die kennis ontwikkelen. We noemen in dit verband:

- de verdere uitbouw van het Netwerk Innovatie en Productontwikkeling Autisme Nederland als zelfstandig onderdeel van Phrenos;
- de verbinding met het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie en het gezamenlijke project over de aansluiting tussen Jeugd- en Volwassenen-ggz
- de verbindingen met NedKad (Kenniscentrum Angst, Dwang, Trauma en Depressie), het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen, het Kenniscentrum voor Bipolaire stoornissen en het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE);
- de samenwerking met Resultaten Scoren / Verslavingskunde Nederland rond het thema dubbele diagnose;
- de samenwerking met de Academie Sociaal Domein over een kennismodule voor wijkteams over de tijdige herkenning van psychische problemen;
- de deelname van Phrenos aan het User Research Center (URC), dat geleid wordt door Wilma Boevink;
- de oprichting van POD Nederland, samen met Lentis, Altrecht, GGzE, MET ggz en Lister, als zelfstandig onderdeel van Phrenos;
- samenwerking op projectbasis met advies- en onderzoeksbureau Mark Bench en met kennisinstututen zoals Vilans, Movisie en het Trimbos-instituut;
- voortzetting van het maandelijks afstemmingsoverleg van Samen Sterk zonder Stigma en Phrenos, waarbij vooral de activiteiten van het Kennisconsortium Destigmatisering en sociale inclusie worden doorgesproken;
- voortzetting van de in 2019 gestarte gesprekken met de stichting Rehabilitatie '92 (aanbieder van scholing op het gebied van rehabilitatie en herstelondersteuning), mogelijk resulterend in concrete vormen van samenwerking;
- Continuering van de samenwerking met de stichting Psychiatrie en Filosofie betreffende de lezingenreeks over Herstel en Filosofie;
- een belangrijk kristallisatiepunt voor inhoudelijke en strategische samenwerking is het initiatief om het concept 'netwerkgang in de ggz' uit te werken in een veelomvattend handboek. Hieraan worden bijdragen geleverd vanuit landelijke initiatieven zoals HIC (High Intensive Care) , POD (Peer-supported Open Dialogue) IHT (Intensive Home Treatment, ART(Active Recovery Triad), Resource groepen, RIBW's en F-ACT Nederland.

Ook op landelijk beleidsniveau werken we vanuit Phrenos aan belangrijke strategische verbindingen.

- Zo blijven we met ambtenaren van het ministerie van VWS in gesprek over mogelijke bijdragen van Phrenos aan de uitvoering van het Bestuurlijk Akkoord GGz.
- Rond het thema werk en ggz worden intensieve contacten met de ministeries van VWS en SZW voortgezet, alsook met GGZ Nederland, MIND, VNG en Divosa, Dit gebeurt vooral in de stuurgroep van het landelijke convenant over dit onderwerp, waarin ook Phrenos vertegenwoordigd is.

- Met GGZ Nederland, MIND, Vereniging van Ervaringsdeskundigen en een aantal zorgaanbieders zal worden samengewerkt rond een goede bekostigingsstructuur van de Ervaringsdeskundige in de ggz.
- Om toezichthouders te informeren over de ontwikkelingen in de ggz zijn Phrenos en de Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in Zorg en welzijn (NVTZ) in 2019 met elkaar in gesprek gegaan. Dit continueren we in 2020 door het organiseren van enkele bijeenkomsten waarin toezichthouders en bestuurders in de ggz met elkaar in gesprek gaan over de relevante thema's voor de toekomst.

3 Thema's en activiteiten van Phrenos in 2020

De doelstellingen van Over de brug helpen realiseren

De tussentijdse evaluatie van *Over de brug* heeft een vijftal speerpunten voor de komende jaren opgeleverd:

1. Het is nodig om een volgende, vooral op de praktische uitvoering gerichte, versie van het plan van aanpak *Over de brug* te schrijven.
2. De ggz moet meer inzetten op ervaringsdeskundigheid en op interventies die het persoonlijk herstel van cliënten bevorderen.
3. Er moet veel meer worden ingezet op het maatschappelijk herstel en de inclusie van cliënten.
4. De afstand tussen de behandel-ggz en de langdurige ggz moet worden overbrugd om stagnatie van herstel en chronische problemen bij cliënten beter te kunnen voorkomen.
5. De afstand tussen de ggz-behandeling en de ondersteuning in het sociaal domein moet worden overbrugd om te komen tot de zo noodzakelijke integrale ondersteuning van mensen met ernstige psychische aandoeningen.

Deze speerpunten - die najaar 2019 aan de projectgroep Plan van aanpak EPA zullen worden voorgelegd - zijn leidend voor een groot aantal activiteiten van Phrenos in 2020 en volgende jaren.

Phrenos: twee soorten activiteiten

Het geheel overziend, zijn de activiteiten van Phrenos in twee categorieën onder te brengen: Kennisontwikkeling (inhoudelijke thema's uitwerken en onderzoeken) en Kennistoepassing en verspreiding (aan de slag met deze thema's). Hieronder geven we per categorie aan welke activiteiten we in 2020 zullen ontplooiën.

Kennisontwikkeling: thema's die we nader uitwerken zijn:

- Destigmatisering
- Ervaringsdeskundigheid
- Herstel & Herstelondersteunende zorg
- Peer-supported Open Dialogue
- Preventie van chroniciteit
- Rehabilitatie en participatie
- Samenwerking ggz - Sociaal domein
- Vroege psychose
- Autisme

Destigmatisering

Phrenos heeft in 2019 meegewerkt aan het implementatieproject "Inzet Mental Health First Aid voor lekenpubliek in Eindhoven". Dit project wordt geleid door GGzE in samenwerking met o.a. de gemeente Eindhoven. Phrenos ontwikkelde een destigmatiseringsprogramma voor de wijk met behulp van literatuuronderzoek, expertinterviews, wijkverkenning en een

cocreatiesessie met bewoners en andere betrokkenen van de wijk. Voor de wijk Gestel werd een Routekaart Destigmatisering ontwikkeld, als ook een Werkboek Keuzehulp Destigmatisering, Aanbevelingen voor borging van het destigmatiseringsprogramma in de wijk Gestel en een Literatuur- en praktijkonderzoek. In samenwerking met Samen Sterk zonder Stigma en GGzE zal onderzocht worden of er mogelijkheden zijn om de uitkomsten in 2020 verder te ontwikkelen en de resultaten verder te verspreiden, zodat deze landelijk ingezet kunnen worden.

Het Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale inclusie is in 2018 opgericht door 38 organisaties, afkomstig uit verschillende sectoren. Het kennisconsortium kan als infrastructuur dienen voor kennisontwikkeling op het gebied van stigma en sociale inclusie.

Na een brede oriëntatie heeft het consortium besloten om prioriteit te geven aan destigmatisering op de thema's jeugd, werken en leefomgeving.

In het najaar van 2019 wordt het initiatief geëvalueerd. Vooralsnog gaan we ervan uit dat het kennisconsortium in 2020 zal worden voortgezet.

In 2019 heeft Samen Sterk zonder Stigma aan Phrenos gevraagd een instrument te ontwikkelen dat ggz-aanbieders in staat stelt, middels een zelfoordeel, een overzicht te krijgen van de stand van zaken met betrekking tot destigmatiserend werken ('denken' en 'doen'). Het referentiekader daarvoor is de Generieke Module Destigmatisering. Het resultaat is een Quick Scan destigmatisering waarmee een terugkoppeling over het destigmatiserend denken en doen wordt verkregen, voorzien van enkele concrete handreikingen gebaseerd op de GM Destigmatisering. De Quick Scan wordt naar verwachting voorjaar 2020 opgeleverd.

Ervaringsdeskundigheid

In opdracht van het ministerie van VWS en ZonMw heeft Phrenos samen met de Vereniging voor Ervaringsdeskundigen (VvEd) en het Trimbos-instituut een projectvoorstel geschreven over de kwaliteitsontwikkeling en –borging en de opleidingseisen inzake het beroep van ervaringsdeskundige in de ggz. Naar verwachting starten we begin 2020 met de uitvoering van dit project.

Herstel voor iedereen

Het actieplatform Herstel voor Iedereen is in 2016 opgezet door bestuurders. Inmiddels zijn er zeventien ggz-instellingen bij aangesloten. Gezamenlijk hebben zij de ambitie om in 2025 een derde meer herstel te hebben gerealiseerd (Over de brug). Daartoe ontwikkelen zij plannen die zij onderling toetsen via onder andere spiegelbijeenkomsten, waarin de MoVIT een belangrijke plaats inneemt. Ook verzamelen zij kwantitatieve gegevens waarbij zij gebruikmaken van lopende onderzoeken rond herstelondersteuning. Phrenos vervult de rol van inhoudelijk adviseur en coördineert sinds 2018 en coördineert sinds 2018 de dagelijkse uitvoering de monitoring van doelen, processen en resultaten. Het actieplatform ontwikkelt zich steeds meer tot een lerend netwerk. De instellingen trekken met elkaar op in Themanetwerken, waarin zij rond specifieke thema's van elkaar leren en samenwerken.

POD

Peer-supported open dialogue is een variant op de *open dialogue*-methode die wordt toegepast in Finland en die in verschillende landen over de hele wereld wordt getest. Het kernprincipe van de methode is zorgverlening binnen het sociale netwerk, door mensen die zijn getraind in gezinsgerichte en systeembenaderingen. Tot de staf behoren ook ervaringsdeskundigen die bijdragen aan het democratische karakter van de netwerkbijeenkomsten, en die zorgen dat dergelijke bijeenkomsten kunnen plaatsvinden als sociale netwerken slechts deels aanwezig zijn of ontbreken. De methode berust op een aantal organisatorische en inhoudelijke kernprincipes en onderliggende thema's.

In Nederland is POD geïmplementeerd in vijf instellingen. Samen met Phrenos vormen zij een samenwerkingsverband. Scholing en deskundigheidsbevordering, verbreding en verbetering van implementatie, onderzoek zijn de belangrijkste activiteiten van het samenwerkingsverband.

Tot en met 2019 zijn POD werkers intensief geschoold in Engeland. In 2020 gaat de Nederlandse variant van de opleiding van start. Het minimaal aantal aanmeldingen is verzekerd, het curriculum vordert gestaag en de opleiding wordt opgezet volgens de eisen van het Centrum Post Initieel Onderwijs Nederland.

Begin 2020 zal het samenwerkingsverband POD Nederland oprichten dat als zelfstandig onderdeel van Phrenos gaat functioneren.

Preventie van chroniciteit

In het plan *Over de brug* is preventie genoemd als een van de twee strategieën die moeten worden ingezet om in de komende jaren een derde meer herstel – of: een derde minder EPA – in Nederland te realiseren. Phrenos is werk gaan maken van deze strategie en heeft zich daarbij gericht op tertiaire- of zorggerelateerde preventie. Inmiddels hebben we een duidelijk antwoord op de vraag welke preventieve activiteiten prioriteit hebben volgens experts in het werkveld. najaar 2019 organiseren we een werkconferentie om tot een landelijk plan van aanpak te komen en daarvoor commitment van andere kennispartners en professionals te verkrijgen.

Samen met het Kenniscentrum Kinder & Jeugdpsychiatrie (KJP) zijn we in 2019 gestart met een project waarin het opstellen van een kennisagenda rondom transitiepsychiatrie en het voorkomen van chroniciteit van psychische aandoeningen centraal staan. Uitgangspunt is dat de levensloop van mensen centraal dient te staan en dat de 'knip' die nu op 18 jaar wordt gelegd, kunstmatig en onwenselijk is. Het kennisdossier over transitiepsychiatrie dat door Kenniscentrum KJP in samenwerking experts is opgesteld vormt hierbij een belangrijke bron van informatie. Dit dossier zal aangevuld worden met kennis vanuit de volwassenenpsychiatrie en hiaten in kennis zullen blootgelegd worden naar aanleiding van interviews met experts op dit gebied. In 2020 worden de resultaten van het project verwacht.

Rehabilitatie en participatie

We zullen onze huidige activiteiten met betrekking tot IPS (Individuele Plaatsing en Steun): een bewezen effectieve methode om cliënten naar en in reguliere arbeid te begeleiden, voortzetten en verder uitbouwen. De vraag naar IPS-scholing, -implementatieondersteuning en -modeltrouwmetingen neemt verder toe. In Nederland hebben (eind 2019) 33 ggz instellingen IPS geïmplementeerd en ook het aantal lopende IPS-trajecten neemt daarmee

toe. Uit de IPS monitor van Phrenos blijkt dat in het eerste kwartaal van 2019 3138 cliënten een IPS traject volgden en er hiervan 1013 (32,3%) aan het werk zijn. Van alle lopende IPS-trajecten zijn op enig moment zo'n een op de drie deelnemers aan het werk. Bij instellingen die al langer IPS aanbieden ligt het gemiddelde zelfs op 40% deelnemers aan het werk. Het aantal lopende trajecten stijgt elk kwartaal en zal in 2020 dus alleen maar verder toenemen.

Er is veel belangstelling voor de implementatie van IPS voor nieuwe doelgroepen zoals mensen met voor mensen met Common Mental Disorders (CMD) en mensen in de basis ggz. Op verzoek van de IPS programma's faciliteert Phrenos deze ontwikkelingen, bijvoorbeeld met de werkgroep IPS in de basis ggz.

We zien steeds meer interesse voor IPS bij gemeenten, regionale instellingen voor beschermd en begeleid wonen en de opvang sector. Een groot aantal RIBW's heeft in 2018 en 2019 IPS al geïmplementeerd. In 2020 zal Phrenos zich verder richten op mogelijkheid om IPS op een modelgetrouwe wijze te implementeren binnen gemeenten.

De wijze waarop IPS-begeleiding naar opleidingen (IPS-O) in Nederland kan worden vormgegeven en geïmplementeerd is in 2019 projectmatig opgepakt. Begin 2020 worden de resultaten verwacht.

Samenwerking ggz-sociaal domein

Eind 2018 is de monitoring van EPA-proeftuinen en -taskforces afgerond. Deze monitoring zou vooral een landelijk beeld moeten schetsen van de successen en *lessons learned* en op basis daarvan een advies voor ontwikkeling en innovatie voor de toekomst bieden. Bij de huidige taskforces is er veel enthousiasme om in 2019 en volgende jaren op de ingeslagen weg door te gaan. Phrenos is bereid om deze ontwikkeling verder te ondersteunen, en zal de komende tijd onderzoeken hoe dat het beste kan gebeuren.

Vroege Psychose

Het Netwerk Vroege Psychose (NVP) heeft als doelstelling om in een zo vroeg mogelijk stadium de problematiek te herkennen en goede zorg te verlenen waardoor erger voorkomen kan worden. In het Netwerk zijn vooral Vroege Interventieteams Psychose, maar ook andere organisatievormen van (vroeg) psychosezorg (zoals F-ACT Jeugd of reguliere FACT-teams met aandacht voor vroege psychose) verenigd. Het NVP zal ook in 2020 een viertal bijeenkomsten organiseren (Masterclass, Netwerkconferentie, twee contactpersonen overleggen), met als doel kennisdeling, uitwisseling en inspiratie tussen de leden op gang te brengen. Het digitaal Platform (www.vroegepsychose.nl) heeft dezelfde doelstelling.

Het NVP blijft zich inzetten voor Vroege Interventie Psychose-zorg. Helaas worden diverse met name regionale VIP-teams in den lande met opheffing bedreigd. Niet alleen is het van belang de meerwaarde van VIP beter inzichtelijk te maken, ook hier een lans voor blijven breken is een taak van het NVP. Hoe op een goede wijze de toekomst van VIP-zorg te waarborgen is een thema dat het NVP in 2020 in een landelijke werkgroep zal opnemen. Met een vragenlijst onder de leden hoopt het NVP meer inzicht in de geboden zorg te krijgen.

Preventie van chroniciteit (Kan de 'E' uit EPA?) en samenwerking in het kader van transitiepsychiatrie zijn nauw verbonden met deze toekomstvisie. Leden van het NVP werkten in 2019 al mee als experts aan het hiervoor beschreven project dat in samenwerking met Kenniscentrum Kinder- & jeugdpsychiatrie wordt uitgevoerd.

Het NVP heeft in 2019-2020 het thema normalisering tot speerpunt gekozen van haar activiteiten. In 2019 zijn daartoe diverse activiteiten op gang gezet, waaronder de netwerkconferentie met als thema 'Normalisering van vroege psychose; hoe normaal moet

je zijn?’ Ook zal de Psychose Awareness Day, waarvan het NVP in 2019 de initiatiefnemer was, in 2020 breder georganiseerd worden. Hierbij is samenwerking met de Fontys Hogeschool gezocht. Studenten doen (deel-) onderzoek naar de beste wijze om psychose via een korte jaarlijkse campagne bij studenten op een positieve manier onder de aandacht te brengen.

Naast deze actiepunten, heeft het NVP in 2019 een subsidieaanvraag ingediend voor vernieuwing van de psycho-educatie cursus voor naasten van mensen met vroege psychose. Aan de aanvraag werken ook de NHL Stenden Hogeschool, Anoksis, Mind Ypsilon en Psychosenet mee.

Autisme Spectrum Stoornissen

In maart 2019 is het NIPA (Netwerk Innovatie & Productontwikkeling Autisme) opgericht, een zelfstandig netwerk binnen Phrenos waarin momenteel vijf ggz-organisaties deelnemen. Het netwerk houdt zich bezig met de ontwikkeling van kennis-, behandel- en begeleidingsproducten voor professionals die werken met mensen met autisme. Omdat het netwerk nog jong is, zal in 2020 de nodige aandacht uitgaan naar het organiseren van randvoorwaarden. Een belangrijk speerpunt van het netwerk is uitbreiding met nieuwe leden. Hiertoe voeren Commissieleden gesprekken met een aantal geïnteresseerde en geselecteerde ggz-organisaties. Verder vormt stakeholdermanagement met belangrijke partijen in het (autisme)veld een belangrijke activiteit van het NIPA, om zo tot een relevant netwerk te komen en het NIPA helder en zichtbaar te positioneren binnen het autismeveld.

Het NIPA wil in 2020 ook een twee [- of drie] tal inhoudelijke producten ontwikkelen. Leidend voor de keuze van wat wordt ontwikkeld is de meerjaren ontwikkelagenda, gecombineerd met een behoeftepeiling onder professionals en mensen met autisme. Daarbij kijken we ook naar producten die reeds bij Phrenos in de schappen liggen en die mogelijk met eenvoudige aanpassing autismespecifiek gemaakt kunnen worden. Ook wordt in 2020 gekeken welke bestaande producten, ontwikkeld ten tijde van het Leo Kannerhuis Nederland, een opfrissing kunnen gebruiken en op welke termijn.

Verder heeft het NIPA een extern projectverzoek gekregen van de landelijke stuurgroep wachttijden. Gevraagd wordt om te komen tot een analyse van de wachttijdenproblematiek bij autismezorg in de zorgverzekeringswet. Voortvloeiend uit de analyse worden handreikingen voor mogelijke oplossingen gedaan. Bij doorgang van dit project wordt reeds eind 2019 met de werkzaamheden gestart. In de loop van 2020 zou dit project afsluiten met een werkconferentie voor professionals waarin de opgedane kennis breed wordt verspreid en handreikingen worden gedaan om oplossingsrichtingen te implementeren.

Tot slot legt het NIPA zich in 2020 toe op de organisatie van interne processen en middelen om productontwikkeling en -verspreiding mogelijk te maken. Daarbij kan gedacht worden aan het door ontwikkelen van het digitale METT-platform, het opzetten van een kort cyclisch proces voor productontwikkeling en het in stelling brengen van de Ervaringsraad.

Kennisontwikkeling: thema's die we onderzoeken zijn:

- [Individuele Plaatsing en Steun](#)
- [Ernstige Psychiatrische Aandoeningen en Verslaving](#)
- [NECT interventie bij zelfstigma](#)
- [Welness Recovery Action Plan](#)
- [Beloop van een psychose](#)

- MIND UP (preventie en behandeling van psychische aandoeningen in arbeidsorganisaties)
- Peer-supported Open Dialogue

Onderzoeken IPS

- Phrenos is als mede-aanvrager opgetreden bij een vier jaar durende studie door de Vrije Universiteit van Amsterdam. De studie gaat over het effect van IPS, PA (Participatieve Aanpak) en IPS+PA in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk op duurzame arbeidsparticipatie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, van wie velen (ernstige) psychische problemen hebben. Phrenos is betrokken bij de IPS-training van gemeentelijke re-integratiemedewerkers.
- Daarnaast onderzoekt Phrenos de invloed van verbeteringen in de kwaliteit van implementatie van IPS, gemeten met modeltrouwscores op werkuitkomsten op de lange termijn bij cliënten met ernstige psychische aandoeningen. Hierover zal eind 2019 een Engelstalige publicatie worden afgerond.
- In het onderzoek IPS-CMD wordt bekeken of het haalbaar is om IPS-trajecten in te zetten voor mensen met Common Mental Disorders?
In het onderzoek gaan we na welke landelijke uitkomsten behaald worden met IPS bij 200 cliënten met CMD; verschillen die uitkomsten voor groepen met specifieke kenmerken en hoe verhouden die zich tot de uitkomsten van IPS voor de groep mensen met ernstige psychische aandoeningen? (*landelijke monitor*). Ook meten we in hoeverre IPS modelgetrouw wordt toegepast en onderzoeken we welke factoren de implementatie van IPS belemmeren of bevorderen. (*verdiepend onderzoek bij vier geselecteerde ggz-instellingen met behulp van focusgroepen en casestudies*)? Het onderzoek wordt uitgevoerd door Phrenos in de jaren 2019 – 2022.
- Het onderzoek Circuits en Werk (CREW) liep gedurende een periode van vier jaar en werd in 2018 afgerond. In deze randomized controlled trial (RCT) is nagegaan of de toevoeging van een cognitieve remediatie-interventie (Circuits) aan de arbeidsintegratiemethode IPS succesvol is. Het onderzoek is gedaan bij mensen met een vroege psychose. Tien bij Phrenos aangesloten instellingen deden mee aan het onderzoek. In 2020 zal Daniëlle van Duin (senior stafmedewerker onderzoek en implementatie) haar proefschrift over dit onderwerp afronden.

State of the art Ernstige Psychiatrische Aandoeningen en Verslaving

Het betreft een onderzoek naar de kennis over- en behoeften op het gebied van herkenning, behandeling en begeleiding van cliënten met een (ernstige) psychiatrische aandoening en comorbide verslaving. Het onderzoek is uitgevoerd in 2018 en 2019 door onderzoeksbureau MarkBench op initiatief van Kenniscentrum Phrenos en Verslavingskunde Nederland.

Het onderzoek bevestigt dat het probleem comorbiditeit van verslaving en (ernstige) psychiatrische aandoeningen groot is en dat cliënten lang niet altijd de best passende zorg ontvangen. Aanwijzingen voor verbeteringen liggen vooral in randvoorwaarden: er is gebrek aan visie, urgentie, een plan, middelen en competenties. De onderzoeksbevindingen worden in een werkconferentie begin 2020 met het veld besproken.

Onderzoek NECT (Narrative Enhancement and Cognitive Therapy)

NECT is een interventie die mensen met ernstige psychische aandoeningen helpt bij het tegengaan van zelfstigma. Eind 2018 is bij vijf teams bij drie ggz-instellingen (Parnassia, GGNet en Molemann) een pilot van start gegaan die tot eind 2019 doorloopt. In deze pilot kijken we naar de eerste resultaten en de haalbaarheid in uitvoering van NECT binnen Nederland. Zowel in de NECT-trainingen als in het NECT-onderzoek werkt Phrenos nauw samen met prof. Ilanit Hasson-Ohayon, klinisch psychologe uit Israël, en een van de bedenkers van de NECT-interventie. Inmiddels hebben vijf teams de NECT-pilot afgerond waarbij de interventie bij zowel cliënten als uitvoerders met groot enthousiasme is ontvangen. De eerste resultaten van het pilot onderzoek zullen in een internationale publicatie eind 2019 worden ingediend. De enthousiaste reacties hebben het Phrenos ertoe bewogen de effectiviteit van NECT verder te onderzoeken. Daartoe wordt eind 2019 en begin 2020 een aanvraag geschreven waarbij we de effectiviteit van NECT ook willen aantonen vergeleken met een actieve controle interventie.

WRAP-onderzoek

Met dit implementatieproject (2019 – 2020) beogen we inzicht te krijgen in de randvoorwaarden voor een brede en succesvolle implementatie van WRAP in Nederland. Uiteindelijk willen we hiermee bijdragen aan een verbeterde ondersteuning van empowerment en zelfmanagement van mensen met (chronische) psychische aandoeningen. Er wordt een modelgetrouwheidsschaal ontwikkeld en een handreiking voor de implementatie van WRAP binnen ggz, verslavingszorg en sociaal domein, inclusief modelgetrouwheidsschaal.

Meta-analyse over predictoren van herstel bij psychosen

Kenniscentrum Phrenos voert een grootschalig literatuuronderzoek (meta-analyse) uit waarbij studies worden verzameld en samengevoegd om het beloop van een psychose in kaart te brengen op vier uitkomstdomeinen: 1. sociale vaardigheden en participatie; 2. symptomatisch herstel en zorggebruik; 3. kwaliteit van leven en subjectief welbevinden; 4. cognitie. Naast het in kaart brengen van het herstel op deze vier uitkomstdomeinen worden ook de factoren in kaart gebracht die invloed hebben op het herstel. Op basis van deze informatie kunnen aanbevelingen worden gegeven voor het verbeteren van de zorg en het voorkomen van langdurig zorggebruik bij een psychotische cliëntenpopulatie op deze vier hersteldimensies. De eerste publicatie over sociale vaardigheden en participatie zal begin 2020 worden ingediend.

MIND UP

Phrenos zal vanaf 2020 als de Nederlandse partner meedoen aan Mind Up, een groot project in twaalf Europese landen dat gericht is op de preventie, behandeling en destigmatisering van psychische aandoeningen in arbeidsorganisaties. Preventie van suïcide is hierbij een belangrijk oogmerk. MIND UP richt zich op de arbeidssectoren ICT, gezondheidszorg en de bouw. Het project duurt zes jaar en omvat de ontwikkeling, toetsing en implementatie van psychosociale interventies die in voornoemde arbeidssectoren kunnen worden ingezet.

Peer-supported Open Dialogue

In 2020 start een onderzoek worden naar POD. Op dit moment wordt in samenwerking met Lister en de andere partners van POD Nederland gestreefd naar aansluiting bij HOPE, en internationale multi-center studie naar de toepasbaarheid en effectiviteit van Open

Dialogue, gefinancierd door de Foundation for Excellence in Mental Health Care. Het project is sterk verbonden met de NHS ODESSI trial (644 deelnemers) van Razaque en Pilling e.a. van het University College London. Er zal gebruik gemaakt worden van dezelfde uitkomstmaten, onderzoeksprotocol en inclusiecriteria. Verschil is dat er geen sprake is van een vergelijkingsgroep (correctie vindt – indien nodig - a posteriori plaats). Het is een naturalistische longitudinale studie, waarbij alle aanmeldingen in een bepaald tijdsvak worden geïnccludeerd. Als onderzoeksdoelen zijn geformuleerd: het testen van de haalbaarheid en effectiviteit van open dialogue in verschillende ggz contexten en op systematische wijze ondersteuning verlenen aan de Open Dialogue “international learning community”, teneinde de kwaliteit van klinici en onderzoekers te bevorderen.

Kennistoepassing en verspreiding

a. *Congressen & lezingen*

- Psychocongres ‘nieuwe stijl’
- Masterclass Vroege Psychose NVP
- Netwerkconferentie NVP
- Studiedag Rehabilitatie
- Lezingen herstel en filosofie
- Preventie van EPA bijeenkomst met diverse kenniscentra
- Internationaal congres IPS (Verenigde Staten) en een eerste IPS-conferentie van Europees samenwerkingsverband (Nederland, Noorwegen, Zweden, Spanje, Italië, Engeland en Duitsland)
- POD werkbijeenkomst (vervolg op symposium 2019)
- Werkconferentie in samenwerking met Verslavingskunde Nederland over de state of the art ernstige psychische aandoeningen en verslaving

b. *Opleidingen & cursussen*

- Uitbreiding samenwerking met JB Lorenz waaronder in ieder geval Pluis-niet Pluis trainingen (in ieder geval gemeente Pijnacker en mogelijk Venray),
- POD-opleiding en POD refresher course
- IPS-trajectbegeleider en IPS-supervisie
- Wrap Facilitator, WRAP Advanced Facilitator en refresher course
- Intervisie Cursusleiders Herstellen Doe Je Zelf

c. *Lerende netwerken*

Phrenos zal ook in 2020 diverse lerende netwerken ondersteunen.

- Actieplatform Herstel voor Iedereen
- Netwerk Innovatie en Productontwikkeling Autisme NIPA
- Netwerk Vroege Psychose
- Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale inclusie
- POD Nederland
- Platform familie & ervaringsdeskundigheid
- IPS Platform en IPS International Learning Community Rockville Institute
- Platform rehabilitatie & ouderen
- Platform F-ACT en Ervaringsdeskundigheid
- Netwerkgroep in de geestelijke gezondheidszorg